

26.11.2004

1267/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

TYÖTTÖMYYSTURVAN JAKSOTTAMINEN TOIMEENTULOTUKEA MÄÄRÄTTÄESSÄ

1

KANTELU

Kantelija pyysi kirjeessään 6.5.2004 oikeusasiamiestä tutkimaan Helsingin kaupungin sosiaaliviraston menettelyn lainmukaisuuden työttömyyspäivärahaa saavan henkilön toimeentulotuen määräämisessä. Hän kertoi sosiaalivirastosta ilmoitetun, että kerran vuodessa samalle kuukaudelle maksettaisiin kaksi 20 päivän työttömyyspäivärahaerää, jolloin toimeentulotukea ei myönnetä. Kantelijan mielestä Kansaneläkelaitos maksaa päivärahat vain kerran kuukaudessa.

3

RATKAISU

Katson, että Helsingin kaupungin sosiaalivirasto ei ole työttömyysturvaa koskevassa toimeentulotukiohjeistuksessaan menetellyt lainvastaisesti. Kantelijan heinäkuun 2004 toimeentulotukipäätöksessä tapahtuneen virheen johdosta kiinnitän kuitenkin - - - sosiaalipalvelutoimiston huomiota vastaisen varalle huolellisuuteen ja johdonmukaisuuteen työttömyysturvan tulona huomioon ottamisessa.

3.1

Työttömyysturvan huomioon ottaminen tulona

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/97, jäljempänä toimeentulotukilaki) 11 §:n mukaan tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten käytävissä olevat tulot. Toimeentulotukilain 15 §:ssä säädetään tulojen jaksottamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan toimeentulotuki määrätään pääsääntöisesti kuukaudelta. Saman säännöksen mukaan tuki voidaan kuitenkin tarpeen mukaan myöntää ja maksaa kuukautta lyhyemmältä tai pidemmältä ajalta. Pykälän 2 momentin mukaan toimeentulotuen perusteena olevat menot sekä tulot ja varat otetaan huomioon siltä ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään. Tulo voidaan kuitenkin jakaa eriin otettavaksi huomioon useampana toimeentulotuen määräämisen ajanjaksona, jos se tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttötarkoitus huomioon ottaen on kohtuullista.

Korkein hallinto-oikeus on antanut mm. 7.11.2001 (taltionrot 2754 ja 2762) ja

31.12.2001 (taltionro 3320) päätökset työttömyyspäivärahan jaksottamisesta. Korkein hallinto-oikeus totesi mainituissa päätöksissään, että työttömyyspäiväraha ja työmarkkinatuki maksetaan yleensä neljän viikon erissä 20 päivältä. Vuoden työttömänä olleelle henkilölle maksetaan sinä aikana 13 työttömyysturvaerää. Pitkäaikaistyöttömän osalta vuoden aikana on yksi sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana hänelle maksetaan kaksi 20 päivän työttömyysturvaetuutta. Kalenterivuoden aikana työttömyysturvaa maksetaan keskimäärin 21,5 päivältä kalenterikuukautta kohden. Kun toimeentulotuki määrätään pääsääntöisesti kuukaudelta ja työmarkkinatukien maksueriä on vuodessa 13, tulee pitkäaikaisesti toimeentulotukea ja työttömyysturvaa saaneen henkilön osalta jonakin kuukautena huomioon otetta vaksi kaksi maksuerää, jos työttömyysturvaetuus otetaan huomioon sen maksamiskuukauden tulona. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että pitkäaikaisesti työttömyysturvaa saaneen toimeentulotuen hakijan työttömyysturva voidaan jakaa eriin otettavaksi huomioon tulona kuukausittain käyttämällä kerrointa 21,5 päivää, edellyttäen, että samaa kerrointa oli käytetty myös sinä kuukautena, jonka aikana hänelle maksettiin kaksi 20 päivän työttömyysturvaetuutta.

Pitkäaikaisesti työttömyysturvaa saaneen toimeentulotuen hakijan työttömyysturva voidaan siis ottaa toimeentulotukea määrättäessä huomioon kahdella eri tavalla. Ensinnäkin voidaan tuloina ottaa huomioon kussakin kuukaudessa maksettu erä, jolloin kerran vuodessa tuloina tulee otettavaksi huomioon kaksi erää. Toinen mahdollisuus on ottaa tuloina huomioon kuukausittain keskimääräinen tulo eli työttömyyspäiväraha laskettuna 21,5 päivältä kalenterikuukautta kohden. Täällä ei yhtenäkkään kuukautena tule otettavaksi huomioon kahta erää, koska vuoden 13. erä on jo jaettu kuukausittain.

Työttömyysturvan jaksottamisessa noudatettavia periaatteita on selvitetty myös sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa toimeentulotukilain soveltajille (oppaita 2003:10). Oppaassa todetaan (sivulla 74), että kun jaksottamista 21,5 päivän kertoimen mukaan on ryhdytty jonkin tuensaajan kohdalla käyttämään, sitä tulee käyttää johdonmukaisesti niin kauan kuin työttömyyskausi jatkuu. Edelleen oppaassa todetaan, että tukea myönnettäessä on tarpeen erityisesti työttömyysjakson alkaessa, lyhyen työttömyysjakson aikana tai työttömyyspäivärahan maksamisen muutoin vaihdellessa keskimääräistä enemmän ottaa huomioon hakijan tosiasialliset tulot kuukauden ajalta.

3.2

Helsingin sosiaaliviraston noudattamasta menettelystä

Sosiaalivirasto totesi selvityksessään, että Helsingin kaupungin sosiaalihuollon pysyväsiohjeen mukaan lyhyen työttömyysjakson aikana tai työttömyysturvan määrän vaihdellessa kuukausittain otetaan huomioon asiakkaan tosiasialliset tulot kuukauden aikana (=20 päivän kerroin). Kun toimeentulotukea saavan henkilön työttömyysturvan saanti on jatkunut noin vuoden, voidaan tulona käyttää laskennallista 21,5 päivän kerrointa. Tässä vaiheessa pitkäaikaistyötöntä asiakasta pyydetään kirjallisesti valitsemaan, haluaako hän jatkossa laskelmassa käytettävän kertoimenä 20 vai 21,5 päivän työttömyysturvaa. Jos

asiakas valitsee 20 päivän kertoimen, otetaan laskelemassa huomioon yhtenä kuukautena maksettavaksi tulevat kaksi työttömyyspäivärahaerää. Tällöin kyseiselle kuukaudelle ei useinkaan synny vajetta toimeentulotukilaskelmaan eikä siten oikeutta toimeentulotukeen.

Katson, että edellä todettu sosiaaliviraston ohjeistus työttömyysturvaa saavan henkilön toimeentulotuen määräämisessä noudatettavasta menettelystä on toimeentulotukilain, korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännön sekä sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukainen. Minulla ei ole aihetta puuttua sosiaaliviraston menettelyyn yleisellä tasolla.

3.3

Kantelijan toimeentulotuki

Sosiaaliviraston selvityksen mukaan kantelija oli toimeentulotuen saajana - - - sosiaalipalvelutoimistossa lokakuusta 2003 kuukausittain, jolloin hänelle oli myönnetty toimeentulotukea sellaisen laskelman mukaisesti, jossa tuloina oli otettu huomioon työmarkkinatuki 20 päivältä. Maaliskuun 2004 toimeentulotukipäätöksen yhteydessä kantelijaa oli pyydetty palauttamaan työmarkkinatuen laskutapaa koskeva kysely. Hän oli palauttanut sen toukokuun hakemuksen yhteydessä ja ilmoittanut valinneensa työmarkkinatuen laskutavaksi 21,5 päivän kertoimen. Tätä laskutapaa olikin sovellettu touko-kesäkuun 2004 päätöksissä. Sosiaaliviraston selvityksen mukaan heinäkuun 2004 päätöksessä oli kuitenkin epähuomiossa käytetty jälleen 20 päivän laskentatapaa, koska kantelijan palauttaman kaavakkeen tietoja ei ollut merkitty asiakastietojärjestelmään. Heinäkuun päätöksen tehneellä viranhaltijalla ei näin ollen ollut tiedossaan kantelijan tekemää 21,5 päivän maksutavan valintaa. Heinäkuulle kantelijalle myönnettiin toimeentulotukea 363,57 euroa sellaisen laskelman mukaisesti, jossa tuloina oli työmarkkinatuki 370,56 euroa (20 päivältä). Tämän virheen seurauksena kantelija sai toimeentulotukea heinäkuulle 27,78 euroa enemmän kuin jos tuloina olisi huomioitu työmarkkinatuki hänen valintansa mukaisesti 21,5 päivältä. Seuraavan kerran kantelija haki toimeentulotukea 20.9.2004 lokakuulle. Tällöin hänen tuloiinsa otettiin huomioon työmarkkinatuki 20 päivältä, koska hän oli aloittamassa työt.

Korostan vielä sitä, että kun jaksottamista 21,5 päivän kertoimen mukaan on ryhdytty jonkun tuensaajan kohdalla käyttämään, sitä tulee käyttää johdonmukaisesti. Näin sosiaalivirastossa ohjeistuksen mukaan menetelläänkin.

Kantelijan tuloksi laskettiin kuitenkin heinäkuussa 20 päivän työttömyysturvaerä, vaikka toukokuussa oli jo siirrytty 21,5 päivän laskutapaan. Sosiaaliviraston selvityksen mukaan kysymys oli kuitenkin yksittäisestä virheestä. Menettelystä ei myöskään aiheutunut kantelijalle taloudellista vahinkoa, vaan se koitui hänen edukseen. Tämän vuoksi asia ei anna taholtani aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän - - - sosiaalipalvelutoimiston huomiota vastaisen varalle huolellisuuteen ja johdonmukaisuuteen työttömyysturvan tulona huomioon ottamisessa.

TOIMENPITEET

Kiinnitän - - - sosiaalipalvelutoimiston huomiota vastaisen varalle huolellisuuteen ja johdonmukaisuuteen työttömyysturvan tulona huomioon ottamisessa. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni Helsingin sosiaalivirastolle. Pyydän saattamaan päätökseni - - - sosiaalipalvelutoimiston tietoon.